

Προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο παθών εργατικό ατύχημα δικαιούται χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης⁽⁵⁾ – Προϋποθέσεις υπάρξεως συντρέχοντος πταίσματος του παθόντος – Μεταξύ των κριτηρίων υπολογισμού του ποσού της χρηματικής ικανοποιήσεως δεν περιλαμβάνεται και η συνταγματική αρχή της αναλογικότητας – Το ποσό αυτό δεν ελέγχεται αναίρετικώς.

Πρόεδρος: Σ. ΖΙΑΚΑΣ

Εισηγητής: Β. ΚΡΙΤΣΩΤΑΚΗ

Δικηγόροι: Σ. Ναούμ, Ι. Πάκας

Από τα άρθρα 914, 932 του ΑΚ και 1, 16 του Ν.551/15 προκύπτει ότι χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη οφείλεται και επί εργατικού ατυχήματος, όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Οι διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 του Ν.551/15, κατά τις οποίες ο παθών σε εργατικό ατύχημα τα κατά το άρθρο 6 αυτού πρόσωπα δικαιούνται να εγείρουν την αγωγή του κοινού αστικού δικαίου και να ζητήσουν πλήρη αποζημίωση μόνον όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων του ή όταν επήλθε σε εργασία στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξαιτίας της μη τηρήσεως αυτών, αναφέρονται στην επιδίκαση αποζημιώσεως για περιουσιακή ζημία και όχι στη χρηματική ικανοποίηση για ηθική ζημία, για την οποία δεν υπάρχει πρόβλεψη στον ανωτέρω νόμο και εφαρμόζονται γι' αυτό μόνο οι γενικές διατάξεις. Επομένως, για να δικαιούται η οικογένεια του θανατωθέντος σε εργατικό ατύχημα χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ψυχικής οδύνης, αρκεί να συνετέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη του θανατωθέντος ή του κυρίου του έργου ή των προστηθέντων από αυτούς (άρθρ. 922 ΑΚ) με την έννοια της διάταξης του άρθρου 914 ΑΚ, δηλαδή της υπαίτιας και παράνομης πράξης ή παράλειψης. Από τις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 330 και 914 ΑΚ, συνάγεται ότι προϋποθέσεις της ευθύνης προς αποζημίωση από αδικοπραξία είναι η υπαιτιότητα του υπόχρεου η οποία υπάρχει και στην περίπτωση της αμέλειας, δηλαδή όταν δεν καταβάλλεται η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές, το παράνομο της πράξης ή παράλειψης αυτού και η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της πράξης ή της παράλειψης και της επελθούσας ζημίας. Η παράνομη έναντι του ζημιωθέντος συμπεριφορά μπορεί να συνίσταται όχι μόνο σε θετική πράξη αλλά και σε παράλειψη, εφόσον στην τελευταία περίπτωση ο υπαίτιος ήταν υποχρεωμένος να ενεργήσει η υποχρέωσή του δε αυτή σε πράξη μπορεί να επιβάλλεται από δικαιοπραξία, από το νόμο ή από την καλή πίστη, κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη, πράγμα που υπάρχει ιδίως όταν ο υπαίτιος με ενέργειες του δημιούργησε μια επικίνδυνη κατάσταση από την οποία είναι δυνατόν να προκύψει ζημία σε τρίτους. Αιτιώδης συνάφεια υπάρχει όταν η πράξη ή παράλειψη του ευθυνόμενου προσώπου ήταν κατά διδάγματα της κοινής πείρας ικανή και μπορούσε αντικειμενικά να επιφέρει κατά τη συνηθισμένη και κανονική πορεία των πραγμάτων το επιζήμιο αποτέλεσμα. Η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας ότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε ως αποδειχθέντα επιτρέπουν το συμπέρασμα να θεωρηθεί κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας ορισμένο γεγονός ως πρόσφορη αιτία της ζημίας, υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου, γιατί είναι έννοια αναγόμενη στην ορθή ή μη υπαγωγή από το δικαστήριο της ουσίας των διδασμάτων της κοινής πείρας στην αόριστη νομική έννοια της αιτιώδους συνάφειας. Περαιτέρω για τον προσδιορισμό του ύψους της «εύλογης» χρηματικής ικανοποιήσεως, το δικαστήριο της ουσίας πρέπει να λαμβάνει υπόψη, εκτός από τα

λοιπά προσδιοριστικά στοιχεία (συνθήκες ατυχήματος, έκταση της προκληθείσας σωματικής βλάβης και συνέπειες αυτής, οικονομική κατάσταση των μερών κ.λπ.), και το τυχόν συντρέχον πταίσμα του παθόντος, το οποίο συνεκτιμάται με τα ως άνω στοιχεία, γι' αυτό και δεν επιτρέπεται μετά τον τελικό καθορισμό του ποσού της χρηματικής ικανοποίησης, να μειωθεί εκ νέου τούτο ανάλογα με το ποσοστό της συνυπαιτιότητας.

Εξάλλου, η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας περί του ότι τα επικαλούμενα πραγματικά περιστατικά συγκροτούν ή όχι την αόριστη νομική έννοια του συντρέχοντος πταίσματος, υπόκεινται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου. Για να υπάρχει συντρέχον πταίσμα, πρέπει η πράξη του ζημιωθέντος να έχει συντελέσει στην πρόκληση της ζημίας και να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος της υπαίτιας πράξης του ζημιωθέντος με την πρόκληση ή την έκταση της ζημίας. Τέτοια αιτιώδης συνάφεια υπάρχει όταν η πιο πάνω πράξη ή η παράλειψη του ζημιωθέντος, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας ήταν ικανή και μπορούσε να επιφέρει κατά τη συνηθισμένη και κανονική πορεία των πραγμάτων, το επιζήμιο αποτέλεσμα. (...)

Στο πεδίο των αδικοπρακτικών σχέσεων (άρθρο 914 επ. ΑΚ) και ειδικότερα στο ζήτημα του μέτρου της επιδικαστέας χρηματικής ικανοποίησης, ο νόμος προβλέπει στο άρθρο 932 ΑΚ ότι το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση ανάλογη με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Με τη διάταξη αυτή ο κοινός νομοθέτης έλαβε υπόψη του την αρχή της αναλογικότητας, εξειδικεύοντας την στο ζήτημα του προσδιορισμού του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης. Επομένως, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν υπάρχει έδαφος άμεσης εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 25 παρ. 1 εδάφιο τέταρτο του Συντάγματος, η ευθεία δε επίκλησή της κατά τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης στερείται σημασίας, αφού δεν θα οδηγούσε σε διαφορετικά, σε σχέση με τον κατ' εφαρμογή του άρθρου 932 ΑΚ προσδιορισμό αυτής, αποτελέσματα (Ολ.ΑΠ 6/2009). Εξάλλου, το δικαστήριο της ουσίας, στα πλαίσια της διακριτικής εξουσίας που έχει από το άρθρο 932 ΑΚ, μπορεί να καθορίσει το ύψος της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης του δικαιούχου, με βάση τους οικείους προσδιοριστικούς παράγοντες, όπως είναι το πταίσμα του υπόχρεου, το συντρέχον πταίσμα του δικαιούχου, η κοινωνική και περιουσιακή κατάσταση των μερών. Ο προσδιορισμός από το Δικαστήριο της ουσίας του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης, δεν υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου, διότι αναφέρεται στην εκτίμηση πραγματικών γεγονότων, χωρίς υπαγωγή σε νομική έννοια, ώστε να μπορεί να νοηθεί εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου είτε ευθέως, είτε εκ πλαγίου, για έλλειψη νόμιμης βάσης (Ολ.ΑΠ 13/2002)⁽⁶⁾ (...)

(5) Βλ. Χ. Γκούτσος, Χρηματική ικανοποίηση λόγω εργατικού ατυχήματος ΔΕΝ 2004 σ. 398επ.

(6) Επικυροί την 1359/11 Εφετείου Θεσ/νίκης.